

Danmark også, Danmark er også forpligtet, selv om vi ikke er med i den faste valuta, til at holde os inden for de rammer og arbejde efter den fælles målsætning. Mere af det, hr. Frank Dahlggaard sagde, kan jeg ikke bekræfte.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 23:

Forespørgsel til statsministeren [om den fremtidige anvendelse af miljøgarantien i Traktatens artikel 95 EF].

Af Keld Albrechtsen (EL) og Søren Kolstrup (EL).

(Forespørgslen anmeldt 28/10 99).

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 7:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan ministeren oplyse om den danske holdning til Europa-Kommissionens forslag til EU's forhandlingsposition ved de kommende forhandlinger i WTO?«

Af Keld Albrechtsen (EL) og Søren Kolstrup (EL).

(Forespørgslen anmeldt 6/10 99. Fremme af forespørgslen vedtaget 12/10 99).

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Jeg gør opmærksom på, at afstemning om eventuelle forslag til vedtagelse vil blive udsat til i morgen, torsdag den 4. november.

Begrundelse

Keld Albrechtsen (EL):

Grunden til, at Enhedslisten har ønsket den her debat, er den meget enkle, at vi ønsker, at den

danske holdning til EU's udspil i WTO bør diskuteres offentligt og bør fastlægges her i Folketingssalen.

Der bliver jo desværre nu i høj grad tale om en efterfølgende kritik og behandling, men forhåbentlig da også nogle ting, der kan rettes op, for den danske regering godkendte jo på et EU-ministermøde i sidste uge det udspil, som EU fremlægger.

Det burde den danske regering efter Enhedslistens opfattelse ikke have gjort, i hvert fald ikke uden at tage forbehold og komme med en række mindretalsudtalelser. Det har man, så vidt jeg ved, ikke gjort, men det kan ministeren jo orientere om.

Man burde f.eks. på ulandsområdet, når det gælder sundhed, miljø og arbejdsmiljø, have taget danske forbehold, fremkommet med fodnoter eller protokoller, som det hedder i EU, således at Danmark kunne have friholdt sin stilling med hensyn til den kommende, såkaldte 1.000-års-runde, men det blev altså forsømt.

Nu ser det jo desværre meget ud til, at det hele så ender med, at EU indgår en alliance med USA med det resultat, at det udspil, som nu ligger fra EU's side og allerede på nuværende tidspunkt ikke er godt nok, bliver yderligere forringet, således at det endelige resultat – må man forudse – bliver meget dårligt.

Regeringen har jo erklæret sig som tilhænger af øget åbenhed. Det håber jeg også vil vise sig her ved debatten i dag, men vi sidder jo bl.a. med det problem, at Europaudvalget har fået tilsendt en hemmelig protokol, som er knyttet til det papir, som blev vedtaget. Det betyder, at offentligheden ikke får et fuldt indblik i de virkelige problemer, som ligger under de glatte formuleringer i den tekst, som er offentliggjort, og det synes jeg er meget beklageligt, og jeg håber, at ministeren vil være i stand til at orientere Folketinget, også om indholdet i den hemmelige protokol.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Globalisering præger i stigende grad internationalt samarbejde. Det gælder ikke mindst på handelspolitikens område. En ny runde af handelsforhandlinger venter vi sat i gang på WTO-ministerkonferencen i Seattle fra den 30. november til den 3. december i år. Konferencen

bør efter regeringens opfattelse tage udfordringen op, der stammer fra globaliseringen.

De kommende forhandlinger skal forbedre udviklingslandenes muligheder for at deltage i den internationale handel. Der må skabes helt fri adgang for de mindst udviklede ulandes eksport til ilandene. Det har vi fra dansk side arbejdet for i EU – det vil vi fortsætte med.

Vi vil også fra dansk side arbejde for at forøge midlerne til faglig bistand til udviklingslandenes deltagelse i det internationale handelssystem. Regeringen lægger op til at forøge de danske bidrag hertil; vi opfordrer EU-kredsen og andre WTO-lande til at gøre det samme. Det drejer sig bl.a. også om bistand til at etablere et center for juridisk rådgivning i tilknytning til WTO's tvistbilæggesystem.

Der er en anden udfordring, som man må tage op. Det gælder på områderne sammenhæng mellem handel og arbejdstagerrettigheder og handel og miljø. EU drøfter at etablere en arbejdsgruppe om handels- og arbejdstagerrettigheder. Det er en tanke, regeringen støtter. Der er modstand mod denne tanke fra bl.a. udviklingslandene, men det viser for mig netop kun et behov for at skabe et forum, hvor man kan diskutere tanker og ideer på dette område.

Vi må også gøre det klart for udviklingslandene, at vi ønsker at bruge positive midler, dvs. forøge markedsadgangen for de lande, der lever op til de grundlæggende arbejdstagerrettigheder. Formålet er ikke at anvende negative sanktioner. Vi skal ikke fremme protektionisme ad bagvejen.

Vi accepterer fuldt ud, at udviklingslandene har komparative fordele ved deres lavere løn- og omkostningsniveau; det kan give dem rimelige omkostningsfordele, og det ønsker vi ikke at tage fra dem.

På miljøområdet er der brug for yderligere forhandlinger. Vi ønsker fra dansk side en klar melding. Der skal skabes ny fremdrift i arbejdet. Bæredygtig udvikling skal være et centralt mål for arbejdet i WTO, både vedrørende formuleringen af WTO's formål og i de enkelte sektortaler. Forsigtighedsprincippet må have en stærkere placering.

Vi må også afklare forholdet mellem reglerne i de internationale miljøaftaler og WTO-systemets regler, der skal opstilles retningslinjer for brug af økomærker, og endelig ligger det efter dansk opfattelse lige for at give miljøvenlige produkter en særlig fordelagtig behandling.

Den tredje udfordring for konferencen er jo at styrke WTO-reglerne, der direkte vedrører den stærkt stigende handel med både industri- og landbrugsvarer, tjenesteydelser og de hastigt voksende udenlandske investeringer. Her er det bl.a. på tide at afskaffe de sidste meget høje toldsats, som opretholdes på visse områder. Og det drejer sig bl.a. også om på tjenesteydelsesområdet at få runden til at omfatte tjenesteydelser. Søfartsområdet er en særlig vigtig sektor for os, hvor vi ønsker reel liberalisering.

Et særligt problem udgør landbrugsområdet. Det Europæiske Råds møde i Berlin tog et vigtigt første skridt i retning af en reform af den fælles landbrugspolitik. Regeringen vil arbejde for, at EU går længere end Berlin-resultatet.

På investeringsområdet må vi skabe gennemsigtige WTO-regler, og der må etableres grundregler vedrørende handel og konkurrence. Selv om toldsats, kvoter, nationale tilskud og diskrimination af udenlandske investeringer afskaffes, er vi lige vidt, hvis der stadig findes monopoler og karteller. Danmark vil derfor i WTO arbejde for, at der bliver stillet krav om etablering af nationale konkurrenceregler i WTO-landene.

En fjerde gruppe af udfordringer for globaliseringen og konferencen drejer sig om den internationale handels betydning for sundhed og velfærd. Det har navnlig betydning på fødevarerområdet. Det er jo et område, vi diskuterer meget herhjemme, det gøres også internationalt. Det drejer sig f.eks. også om dyrevelfærd.

At skabe større åbenhed, gennemsigtighed og mulighed for deltagelse i WTO-arbejdet lægger regeringen stor vægt på. Regeringen har i forberedelsen af sit arbejde med Seattlekonferencen inddraget græsrodsbevægelser, NGO'ere og interesseorganisationer i arbejdet, bl.a. i 16 særlige arbejdsgrupper. Regeringen ønsker at fortsætte det tætte samarbejde med NGO'erne, som også vil være repræsenteret i den danske delegation i Seattle.

Regeringen vil fortsætte bestræbelserne for at få etableret en parlamentarisk forsamling inden for WTO. Mange parlamentarikere fra nationale parlamenter og fra Europa-Parlamentet vil deltage. Det viser, at der er et behov for øget parlamentarisk deltagelse.

Vi vil arbejde for at styrke WTO's tvistbilæggesystem. Vi ønsker at gøre reglerne klare, gøre systemet mere åbent og at inddrage NGO'erne også i dette arbejde.

Seattlemødet skal først og fremmest fastlægge en dagsorden for de kommende års forhandlinger. Vi skal ikke nå frem til løsninger på de enkelte områder. De vil blive udarbejdet under selve forhandlingsrunden. Regeringen agter løbende at inddrage de handelspolitiske spørgsmål i arbejdet i Folketingets Europaudvalg, selvfølgelig også, når der skal fastlægges mandater for Kommissionens deltagelse i forhandlingerne.

Her og nu i Seattle om ikke ret lang tid er det afgørende at få sat runden i gang. Det vil vi arbejde aktivt for sammen med de andre EU-lande og andre lande, der ønsker en ny, bred handelsrunde, hvor ikke mindst udviklingslandenes problemer kommer til at stå i centrum.

Forhandling

Keld Albrechtsen (EL):

Tak for besvarelsen. Netop ulandenes problemer er et af de helt afgørende spørgsmål, og der læste jeg med stor interesse her til morgen i Kristeligt Dagblad en artikel af Peter With fra Folkekirkenes Nødhjælp, som konkluderer, at udenrigsministerens billede af WTO og ulandene er for rosenrødt, og at EU på afgørende og følsomme områder i store træk fastholder sine egne kommercielle interesser på ulandenes bekostning.

Der synes jeg, det ville være nyttigt og på tide, hvis man dykkede ned under de på overfladen meget pæne formuleringer, som står i EU-udspillet, og i stedet kiggede på, hvad disse formuleringer i praksis betyder for ulandene. De betyder i praksis på fødevarerområdet, at der stadig væk vil være lukket på markedet, at EU stadig væk prioriterer sine egne landbrugsstøtteordninger, og at ulandene stadig væk vil stå med problemerne.

Ulandene fik i sidste runde af Uruguayrunden løfte om økonomisk kompensation for de problemer, som globaliseringen ville medføre. Disse penge, disse midler, denne støtte har ulandene intet set til. Tværtimod, i den mellem-liggende periode kan man dokumentere, at en lang række vestlige lande har nedskåret deres ulandsbistand, således at de i dag faktisk har mindre støtte, end da Uruguayrunden blev vedtaget. Det såkaldte Marrakechløfte er blevet fuldstændig svigtet. Og desværre er der ikke i EU-udspillet noget konkret, som ulandene dér kunne støtte sig til.

Jeg synes, det er et meget alvorligt problem, som kan medføre, at 1.000-års-runden slet ikke bliver til noget, for ulandene har jo en meget stor andel af stemmerne. Og jeg vil egentlig sige, at hvis det grundlag, EU er kommet med, skal være det, der skal forhandles på, så er det også bedre, at det hele overhovedet ikke bliver til noget. Så jeg håber, at ulandene vil stå fast og ikke lade sig koste rundt med af EU og USA på det grundlag, som her er fremlagt.

Et andet afgørende hovedspørgsmål er selvfølgelig miljø/sundhed i forhold til frihandelen. Det er jo sådan, at ministeren har sagt, at der skal ske en afklaring af forholdet mellem reglerne i multinationale miljøaftaler og WTO's regler. Det synes jeg lyder lidet betryggende. Hvad betyder en afklaring?

Efter min mening kan det da kun gå ud på – og det vil jeg godt spørge ministeren om – at disse internationale miljøregler selvfølgelig skal gå forud for WTO-reglerne, ellers har det jo ingen mening. Når vi f.eks. i Montrealprotokollen har lov til at lægge hindringer i vejen for handel med produkter, der skader på ozonområdet, ja – men så skal man da have lov til det uanset WTO. Vi skal have lov til at forbyde cadmium i batterier, hvilket Europa-Kommissionen nu tilsyneladende er ved at opgive på grund af WTO. Vi skal have lov til at forbyde gensplejsede planter, uanset hvad WTO siger. Men det ligger ikke i regeringens udspil, desværre.

Derfor må man alt i alt sige, at det er et udspil, som er særdeles mangelfuldt, og som der må gøres alt, hvad der kan her i sidste øjeblik for at rette op på.

Til det formål vil jeg gerne fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget opfordrer regeringen til i den kommende WTO-runde at arbejde for, – at medlemsstaterne får ret til at beskytte folkesundhed, miljø og arbejdsmiljø gennem forbud mod varer, som indeholder f.eks. bly, cadmium, asbest, nitrit, gensplejsede organismer eller hormonkød, – at WTO koncentrerer indsatsen om at rette fejlene i de allerede indgåede aftaler i stedet for at inddrage nye områder som investeringer, konkurrenceregler, offentlige indkøb m.v., – at ulandene og de fødevarieimporterende lande får ret til at udtræde af TRIPS-aftalen, og at de ydes erstatning for tab i forbindelse

med Uruguayrunden, – at sanktioner mod lande eller virksomheder, der overtræder ILO-konventionerne, tillades, – at der gennemføres løbende vurderinger af WTO-aftalernes indvirkning på miljøet, ulandenes situation, rigdommens fordeling og de sociale rettigheder.» (Forslag til vedtagelse nr. V 15).

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Claus Larsen-Jensen (S):

Samarbejdet i verdenshandelsorganisationen WTO har meget stor betydning for Danmarks økonomi, handel og beskæftigelse og dermed for danskernes velstand og velfærd.

Vi har en åben økonomi, der har gavn af frihandel, derfor er vi stærkt interesseret i, at der er aftalt nogle klare spilleregler på disse områder, for det gavner os og mange andre lande og deres befolkninger.

WTO er begyndelsen til at skabe spilleregler for det globale indre marked. Det er Socialdemokratiets klare mål, at skal globaliseringen ikke blot være styret af stærke økonomiske kræfter, der kun tænker på egen rigdom og muligheder, og hvor hensynet til mennesker og miljø, de fattigste lande, hensynet til befolkningernes sundhed osv. tilsidesættes, så skal WTO-samarbejdet ikke, som hr. Keld Albrechtsen ønsker det, svækkes og begrænses, men i stedet tilføjes nye mål og hensyn om arbejdsretter, miljø, markedsadgang og særfordele for de mindst udviklede lande osv. osv.

Det er selvfølgelig en politisk kamp, ganske som vi er vant til det i Danmark og i EU. I Danmark er det igennem det 20. århundrede lykkedes ganske godt. I EU er vi godt på vej til at udvikle et samarbejde om et helt Europa præget af demokrati, social velfærd, stabilitet og fred, ordentlige miljøregler osv.

EU er i forhold til WTO foran med syvmileskridt. Det er jo netop én af årsagerne til, at der skændes mellem USA og EU om hormonkød og GMO'er. EU er kort sagt længere fremme på dette område end USA og WTO.

Hvor hr. Keld Albrechtsen vil et svækket WTO, der vil føre til et mere liberalistisk WTO, har vi som Socialdemokrater et helt andet mål. Vi vil et WTO, der tilføres nye hensyn. Vi vil, at de øvrige internationale organisationer styrkes, så vi kan skabe en økonomisk og socialt mere

afbalanceret udvikling på vores fælles blå klode. Vi vil en global omfordeling. Vi vil bekæmpe fattigdommen og sulten og skabe nye muligheder for alle, uanset hvor de bor.

Derfor er vi glade for, at Verdensbanken og IMF nu også vil bekæmpe fattigdommen og stiller krav om en veludviklet offentlig sektor i landene, samtidig med at der skabes økonomisk vækst og udvikling.

Vores vision som Socialdemokrater er at skabe en international demokratisk samarbejdsstruktur i fremtiden, hvor kampen for økonomisk og social udvikling, for demokrati og menneskerettigheder, miljøregler og en bæredygtig udvikling går hånd i hånd, og hvor vi ikke skal slås fra organisation til organisation for de internationale regler, der i forvejen er vedtaget. Vores mål er social velfærd globalt.

I denne sammenhæng er samarbejdet i EU for Danmark en chance for en langt større global indflydelse, end vi selv kan få alene som lille land. EU er i social og miljømæssig forstand en global foregangsregion. Derfor er Danmarks aktive deltagelse i EU-samarbejdet så vigtig for Danmark, for Europa og for vores fælles muligheder for som europæere at vise vej til en ny udviklingsmodel for verden.

Hr. Keld Albrechtsen og Enhedslisten er lodret imod dette. Internationalismen har desværre lidt hjernedøden i Enhedslistens strategi. I stedet er valgt en forandringsangst, nynationalistisk strategi imod EU, imod WTO uden at have et reelt alternativ. Det virker nærmest, som om det ikke er gået op for hr. Keld Albrechtsen, at globaliseringen foregår med orkanstyrke, og at nationale læhegn til at beskytte sig mod globaliseringens negative konsekvenser og slet ikke til at udvikle positive muligheder som følge af globalisering er nok.

Vi skal tværtimod sætte sejl til det skib, der har retning mod fremtiden til gavn for mennesker og miljø. Mens vi andre sætter sejl og understikker kursen, gør hr. Keld Albrechtsen og Enhedslisten i stedet alt for at bore så mange huller i båden som overhovedet muligt. Det kniber gevaldigt med udsynet, men når man som Enhedslisten vælger at stå med ryggen mod muren, så kan man altså heller ikke se skriften på væggen.

Jeg beklager Enhedslistens valg og strategi. Hermed placeres Enhedslisten og venstrefløjen som en konservativ dinosaur på det historiske tidspunkt, hvor internationalismen netop kan gøres politisk konkret. At give et demokratisk

svar på globaliseringen er netop det 21. århundredes største udfordring. Socialdemokratiet og andre partier, som tager internationaliseringen alvorligt, har for længst forberedt sig til WTO med møder i Folketingssalen, Europaudvalget osv., hvor Enhedslisten også har været med.

Den 11. maj i år vedtog et bredt flertal i Folketinget de danske krav til WTO-forhandlingerne i Seattle. De krav gælder stadig. Enhedslisten var imod. Debatten i dag er derfor lidt en genudsendelse af debatten fra den 11. maj.

Jeg skal afslutte med at stille et forslag til vedtagelse fra Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre, SF, Venstre, CD, Kristeligt Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Dansk Folkeparti, der lyder som følger:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget henviser til V 81 af 11. maj 1999 og til det forhandlingsoplæg, som udenrigsministeren har fået af Folketingets Europaudvalg den 7. oktober 1999 med henblik på den kommende forhandlingsrunde i WTO.«
(Forslag til vedtagelse nr. V 16).

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Der er nu stillet følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må jo konstatere, at et meget stort flertal i Folketinget inklusive SF, hvad der overrasker mig noget, tager til efterretning, hvad EU har besluttet, og åbenbart er godt tilfreds med det, og så i øvrigt kaster sig rasende over dem, der tillader sig at rejse det lille spørgsmål, om det nu er helt fornuftigt og forsvarligt, hvad man har besluttet. Og tillader man sig det, ja, så kaster Socialdemokratiets ordfører sig over én, og man bliver påklistret alle mulige etiketter, og skældsordene fyger, og man er nationalist, og man ønsker et liberalistisk WTO, og jeg ved ikke hvad. Altså det er virkelig trist, at debatten fra hr. Larsen-Jensens side forsøges trukket ned på det niveau. Det gør det jo i hvert fald meget vanskeligt for befolkningen på nogen som helst måde fornuftigt at kunne få en andel i den her

diskussion. Så det håber jeg vi kan få rettet noget op på.

Så vil jeg gerne spørge den socialdemokratiske ordfører, om man er godt tilfreds med EU's udspil? Det spørgsmål vil jeg meget gerne have besvaret.

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Man kan jo altid diskutere, hvornår man er tilfreds, hvornår nok er nok, men vi har tilrettelagt en politisk strategi i dette Ting gående på, at vi går efter nogle bestemte mål. De mål følger regeringen til fulde. Der er så en forhandling med andre lande i EU om at nå så langt som overhovedet muligt.

Men en debat i Folketinget her ændrer jo intet ved den virkelighed og de forhandlingsrealiteter, vi har i EU-regi og i WTO-regi, fordi de mål, der er sat af et meget stort flertal i det her Ting, er såmænd gode nok. Så det er ikke nye krav og nye mål, der er nødvendige at opstille i denne her sammenhæng. Det er et forsøg på at få det realiseret så langt og så godt som muligt. Og det, vi ikke når denne gang, slås vi for næste gang, ligesom når man slås politisk for nogle mål herhjemme.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Så vil jeg godt spørge hr. Claus Larsen-Jensen mere præcist: Er Socialdemokratiet tilfreds med, at i det afsnit i EU-udspillet, der vedrører tekniske handelshindringer, er der ingen understregning af, at det fortsat skal være medlemslandenes egen kompetence at sikre folkesundhed og miljø, men at der tværtimod med de formuleringer, der er vedtaget, lægges op til, at WTO-afgørelser kan gå forud for f.eks. danske miljøbestemmelser? Er man godt tilfreds og glad til mode i Socialdemokratiet ved sådan nogle formuleringer?

Så vil jeg godt sige til hr. Claus Larsen-Jensen, at mange ulande ønsker en lille dagsorden og siger ligesom Enhedslisten: Lad nu være med at tage alle mulige nye ting op med investeringsaftaler og alt muligt, som kun vil skabe endnu større problemer for ulandene, i stedet for at tage fat på at få rettet de enorme fejltagelser, som blev begået over for ulandene i den allerede eksisterende aftale.

Det er ikke Enhedslisten, der har fundet på, at vi skal fare frem med lempe. Det er der fak-

tisk massevis af ulande som ønsker. Gør det ikke noget indtryk på Socialdemokratiet?

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Nu har hr. Keld Albrechtsen jo den skjulte dagsorden, der hedder, at han sådan set hverken kan lide WTO eller EU. Selvfølgelig skal man respektere nationale regler, befolkningens ønsker og behov, men sagen er jo den, at hvis vi indgår i et fælles samarbejde med nogle andre, så kan det jo ikke nytte noget, at alle så løber i hver sin modsatte retning i forhold til de resultater, vi egentlig gerne vil have i fællesskab. Det var svar på det første spørgsmål.

Det andet spørgsmål, om ikke det gør indtryk, hvad ulandene siger? Jo, i allerhøjeste grad. Derfor er det også en del af den danske strategi, at vi forsøger at forfølge så langt, som det nu rækker i den politiske realitets verden, at sikre udviklingslandene bedst mulig markedsadgang, støtte osv. osv.

Det, der bare er sagen i det her, er, at ulandene jo også er en sammensat størrelse. Der er varierede ønsker. Det er ikke alle udviklingslande, der lige nødvendigvis er så voldsomt progressive, at vi synes, at man skal føje dem i deres ønsker.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Så vil jeg spørge endnu mere præcist: Hvor mange ulande ønsker at få en undtagelse fra TRIPS-aftalen, fordi de er bekymrede for, hvordan disse ejendomsrettigheder til deres egne ting bliver frataget dem af WTO? De ønsker altså at få undtagelsesmuligheder. Så foreslår EU i stedet for, at TRIPS-aftalen skal udvides. Hvad er så Socialdemokratiets holdning? Er den, at man støtter ulandene, eller er den, at man støtter EU's forslag om, at der skal endnu mere TRIPS på bordet? Det vil jeg gerne høre.

Så vil jeg gerne høre, om hr. Claus Larsen-Jensen er enig med SF's ordfører, hr. Jørn Jespersen, som i Information i dag siger, at hvis man taber en sag om asbestforbud ved WTO, så skal man finde sig i det. Det har hr. Jørn Jespersen rent faktisk sagt. Det behøver jo ikke være Socialdemokratiets synspunkt. Det er jo et overordentlig vidtgående synspunkt. Men jeg vil da godt høre, om det også er Socialdemokratiets holdning.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Så har også hr. Jørn Jespersen et spørgsmål til hr. Claus Larsen-Jensen. Det er hr. Jørn Jespersen først.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

For nu at give hr. Claus Larsen-Jensen mulighed for at svare på et spørgsmål om, hvad jeg måtte mene, så skal jeg spørge hr. Claus Larsen-Jensen, om han er enig med mig i, at når man har tilsluttet sig et internationalt samarbejde, så er man også forpligtet til at rette sig efter reglerne, og at det i f.eks. sagen om asbest betyder, at hvis det mod alt, hvad vi i dag ved – men alligevel, for at gå ind på hr. Keld Albrechtsens totalt hypotetiske tankegang – skulle vise sig, at vi ikke kan dokumentere asbests sundhedsfarlighed, så har vi tre muligheder i den situation: Vi kan give en kompenserende markedsadgang på andre områder, vi kan betale en compensation, eller vi kan ophæve et forbud, og at vi derfor heller ikke under WTO's regler under nogen omstændigheder bliver tvunget til at ophæve et forbud mod asbest, som vi ønsker at opretholde.

Er hr. Claus Larsen-Jensen enig med mig i, at det er sådan, det forholder sig?

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Således adspurgt får hr. Claus Larsen-Jensen lov at svare hr. Keld Albrechtsen og hr. Jørn Jespersen.

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Jeg kan svare kort. Jeg er hundrede procent enig i udlægningen, som hr. Jørn Jespersen er kommet med.

Og så vil jeg bare sige, at i forhold til TRIPS-aftale og andet er det et spørgsmål om at finde en fornuftig balance, hvor vi kan tage hensyn til udviklingslandenes interesser og industrilandenes interesser på en hensigtsmæssig måde, og netop derfor er vi tilhængere af spilleregler, i stedet for at det er det vilde Vesten, der skal herske på det her område.

Charlotte Antonsen (V):

Den globale handel er næsten tredoblet i løbet af de sidste 10 år, og derfor er diskussionen i dag selvfølgelig vigtig. Som det allerede er blevet sagt, så havde vi den samme diskussion i

maj måned ved den samme forespørgsel, og den vil jeg da gerne starte med at henvise til.

For Venstre er der ikke sket noget nyt siden da. Vi har drøftet sagen, også i Europaudvalget, og har givet forhandlingsoplæg der, og det synes vi er en fornuftig procedure. Så vi har sværet ved at se det store behov for at tage diskussionen en gang til, men alligevel vil jeg nu gerne komme med nogle statements på Venstres vegne.

For det første: Netop fordi det går så stærkt med udvikling af handelen, og netop fordi handelen er så vigtig som en del af grundlaget for vores velstand, er det for os at se fortsat primært WTO's opgave at sikre en fri handel og forhindre protektionisme. Det skal vi hele tiden have i baghovedet.

Men så er det selvfølgelig klart, at det, der sker i disse år, er, at dagsordenen bliver lidt bredere, og det er vi også tilfredse med i Venstre. Vi synes, at det er rigtigt, at man inddrager miljø- og arbejdsmiljø også i WTO. Vi skal så bare være sikre på, at det, når vi inddrager sådanne emner, ikke kan benyttes af lande til at indføre protektionisme. Og derfor skal de regler, der indføres vedrørende miljø- og arbejdstagerrettigheder, være objektive. Det skal altså være objektive, konstaterbare regler, så man ikke kan snyde på vægten.

Vi ønsker nemlig ikke i Venstre at give et redskab til landene, så de kan lukke af for konkurrence ude fra. Og der må jeg altså minde om, at i øjeblikket er tendensen ikke alene i Europa, men også i USA, at man er meget mere nationalistisk, end man hidtil har været. Der er en tendens til, at verden vender sig lidt indad, og netop i en periode som nu er det derfor meget vigtigt, at vi så ikke udstyrer de pågældende lande med et redskab til at holde konkurrencen ude, altså et redskab til at lukke af, lave protektionisme.

Det er vi meget opmærksomme på, dels af hensyn til den frie verdenshandel på grund af de tendenser, jeg lige nævnte, men naturligvis også til det, der blev drøftet lige før, nemlig af hensyn til ulandene. For det er klart, at det er meget centralt, at WTO ikke hurtigt udvikler et regelsæt, som i realiteten vil betyde, at man holder ulandenes produkter ude fra vores markeder, at vi altså ikke stiller så mange krav til de varer, som ulandene skal producere, at de reelt ikke har en chance for at leve op til kravene.

Derfor forstår vi godt ulandenes bekymring, og derfor er det da en stor opgave, når vi nu tager fat på den næste runde, som starter her i Seattle. Det, vi mener må være EU's opgave, er for Venstre at se klart, at det er EU, der må forsøge at løse opgaven her. Det nytter ikke noget, hvis Danmark står alene og har alle de gode synspunkter. Vi er nødt til at stå sammen, hvis vi skal påvirke processen.

Og det, der vil være helt vigtigt for os i hele den proces, er naturligvis, at ulandenes bekymring bliver gjort til skamme, altså at vi får nogle fornuftige regler, som alle lande og grupper kan leve med.

Pia Christmas-Møller (KF):

Denne forespørgsel fra Enhedslisten sætter endnu en gang fokus på den inflation, der er gået i antallet af malplacerede forespørgsler. Den har, som alt for mange andre, intet perspektiv og ingen reel politisk funktion, når man altså bortser fra den kendsgerning, at Enhedslisten til enhver tid har brug for at profilere sig selv og sine folk.

Sagen er jo, at Folketinget havde en lang og grundig debat om den danske forhandlingsstrategi op til WTO-mødet i tide, nemlig den 11. maj. Her blev et massivt flertal enige om hovedpunkterne til den danske forhandlingsstrategi, som kun de tre tilstedeværende medlemmer af Enhedslisten stemte imod.

Nu forsøger Enhedslisten sig så med en ny debat, hvis formål ikke kan være andet end et forsøg på at slå en kile ind mellem Danmark og EU. Det vil ikke lykkes, og det vil Enhedslisten erfare, når debatten er bragt til ende. Men det er ikke særlig frugtbar, og det er synd, fordi det spilder god tid, der ellers kunne være blevet brugt på debatter om væsentlige fremadrettede spørgsmål, som kunne pege frem mod løsninger af reelle problemer. Og der er nok at tage fat på.

Lad mig her kort resumere Det Konservative Folkepartis holdninger, som de også kom til udtryk under debatten i forbindelse med vedtagelsen i maj.

Mødet i Seattle har til formål at fastlægge dagsordenen for de kommende forhandlinger. Det vil altså sige, at man skal ikke her føre egentlige forhandlinger, som skal føre til nye WTO-aftaler. Det, det handler om, er: Hvad skal dagsordenen gå ud på?

Og her er det efter konservativ opfattelse vigtigt at få inddraget både hensynet til forbru-

gerne og hensynet til miljøet, ligesom det også er centralt at få arbejdstagerrettigheder inddraget i forhandlingerne.

Det er naturligvis et problem, at mange udviklingslande tøver netop på området omhandlende arbejdsmiljø og arbejdstagerrettigheder. Men ønsker man fri og fair handelspolitik, hører det med i billedet, både af hensyn til arbejdstagerne i ulandene, og også af hensyn til en rimelig konkurrencesituation.

Vi kommer heller ikke uden om at erkende, at EU's massive landbrugsstøtte er en torn i øjet på langt de fleste lande uden for EU-området. Og dertil kommer jo så også, at vi ikke i længden selv har råd til at opretholde den massive statsstøtte.

EU-Kommissionen har taget fat på problemet, og det samme gjorde EU-topmødet i Berlin i år. Men der må mere fart på, og EU-landene må indse, at vi ikke får en ny, holdbar WTO-af-tale, medmindre EU's nuværende landbrugsstøtte, der jo altså er lig med statsstøtte, drastisk reduceres.

Så ønsker vi også fra konservativ side, at tvistbilæggesystemet bliver strammet op. Der er mange ønsker, men de er alle sammen drøftet godt og grundigt i maj måned i tide forud for regeringens arbejde med at koordinere synspunkterne med EU.

Det Konservative Folkeparti kan støtte udenrigsministerens position forud for mødet i Seattle sidst på måneden; det skal der ikke herske nogen som helst tvivl om. Og vi støtter den dagsorden, som er fremsat af Socialdemokratiet tidligere; det skal der heller ikke herske nogen tvivl om.

Jeg vil gerne afslutningsvis sige, at det ærgrer mig, at vi så tit her i Folketingssalen spilder hinandens tid, at vi ikke tager fat på nogle af de meget store spørgsmål, som globaliseringen stiller os over for, tager fat på nogle af de meget komplicerede sammenhænge, som vi skal have politiske svar på. Hvorfor bruger vi ikke tiden på det i stedet for at konfirmere hinanden i et forløb, der allerede er kørt igennem? Det er efter min bedste mening spild af tid.

Det er ærgerligt, at Enhedslisten ikke vil prøve at være lidt mere tilbageholdende med anvendelsen af forespørgselsinstrumentet. Det er ikke kun Enhedslisten, der er også andre partier, som misbruger det instrument. Og jeg synes, det er på tide, at vi er nogle stykker, der prøver at gøre oprør mod det, så vi kan bruge forespørgselsdebatter til nogle dybdeborende ana-

lyser af aktuelle, fremadrettede samfundsproblestillinger, som vi kan gøre noget ved.

Lige nu handler det om, at vi får gennemført de synspunkter, som vi vedtog i maj måned, og at vi får de synspunkter, som Europa-Kommissionen er kommet med, gennemført i forbindelse med forhandlingerne i Seattle her sidst på måneden. Det er det, det handler om. Nu er det praksisen. Nu er det ikke så meget, hvad det er for mål, vi skal gå efter. Dem har vi fastlagt. Nu handler det om at få dem omsat til virkelighed, og det er det, vores forhandlere – og her særlig regeringen, naturligvis – må tage sig af. Så må vi andre tage fat på nye formuleringer af nye politiske mål på andre, nok så vigtige sagsområder.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Der er flere af ordførerne, nu stærkest den konservative ordfører, som giver udtryk for, at man egentlig helst havde været fri for denne her lidt ubehagelige debat. Man har det bedre med, at man ordner de ting i Folketingets Europaudvalg bag lukkede døre, og det er sådan set ikke noget at begynde at inddrage befolkningen i.

Jeg synes ikke, det er noget særlig flot synspunkt. Og jeg synes især ikke, det er noget særlig flot synspunkt, når vi står i den situation, at der eksisterer et sådant massivt flertal i Folketinget af alle disse partier, som nu har været med til at fremsætte dette her forslag til vedtagelse, og som derfor selvfølgelig har en klar politisk interesse i, at det meget dårlige forhandlingsresultat, man nåede frem til på EU's ministerrådsmøde, da ikke skal bringes ud til en offentlig debat via en åben debat her i Folketingssalen.

Det kan jeg udmærket godt forstå. Jeg synes bare ikke, det er særlig flot. Jeg synes ikke, det er noget særlig beundringsværdigt demokratisk synspunkt. Og så er der søreme ét lille parti, som tillader sig at kritisere, og så skal det parti godt nok kanøfles. Men jeg må indrømme, at jeg ikke synes, det er flot. Jeg synes ikke, det er beundringsværdigt. Og jeg håber, man i stedet vil bruge tiden på at komme tilbage til debatten.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Ja, det martyrium, som hr. Albrechtsen er ved at bygge op omkring sig selv, er næsten eventyrbøgerne værdigt, men det har ikke ret meget med virkeligheden at gøre.

Jeg kunne ikke drømme om at anfægte, at vi skal have en offentlig debat om Danmarks forhandlingsstrategi og den europæiske forhandlingsstrategi i forhold til WTO-mødet. Det har vi haft. Vi har haft den debat i maj måned. Nu er der så et kompromis fra Europa-Kommissionen, som man forhandler ud fra i forbindelse med mødet i Seattle sidst på måneden.

Det handler ikke om åbenhed eller lukket-hed. Det handler om, at vi kan ikke i dag, uanset hvad vi vedtager her i salen, påvirke resultatet i Seattle.

Vi er i international sammenhæng nødt til at gå sammen med andre lande. Danmark er et lille land, vi har kun 5 mio. indbyggere. Det naturlige for os er naturligvis at gå sammen med de øvrige europæiske lande, og hvad er mere nærliggende end at gøre det igennem EU. Og i enhver demokratisk forsamling må der tages, og der må gives, og man må gøre, hvad man kan for at nå så langt i retning af ens egne synspunkter som muligt. Når man så har nået et kompromis, så slås man ud fra det kompromis' forudsætninger og går videre.

Derfor er det, jeg siger, at det er tidsspilde, for vi kan ikke rykke på det. Processen er i gang, nu er det praktikerne, der skal gennemføre tingene i virkelighedens verden. Og lad os så tage fat på nogle af de andre principielle diskussioner, som ligger i globaliseringen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jamen flertallet her i Folketinget kan vedtage, at man kan ikke rykke på tingene, for toget er kørt. Men der er så mange mennesker i fagbevægelsen, hvor jeg har været ude til møde, og der er så mange mennesker i de organisationer, der beskæftiger sig med ulandsspørgsmål, som siger til os i hvert fald – jeg ved ikke, om de gør det samme til Det Konservative Folkeparti, det har de muligvis opgivet – at der må i hvert fald gøres en indsats, en sidste indsats, før det er for sent. Og selvfølgelig kan vi da påvirke noget, hvis vi vil, og vi skal da blive ved, og vi skal kæmpe til strengen.

Sådan siger de ude omkring. Sådan siger de til os. Men nu får de så at vide af et massivt flertal i Folketinget, at der ikke er mere at gøre. Vi kan godt lukke boksen, overlade til udenrigsministeren at tage ned og sætte underskriften på papiret. Jamen det kan da ikke være meningen.

Fru Christmas-Møller var selv inde på, at Det Konservative Folkeparti er godt klar over, at hvis ikke man drastisk får nedskåret EU's støtteordninger, jamen så kommer ulandene til endnu engang at blive solgt. Men betyder det så, at Det Konservative Folkeparti alligevel har opgivet den sag, eller vil man så komme med et forslag om, at disse støtteordninger skal afvikles nu?

Jeg forstår simpelt hen ikke Det Konservative Folkepartis manglende vilje til overhovedet at gøre noget i denne her sag, samtidig med at man erkender, at udspillet på et meget vigtigt område slet ikke duer.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Demagogien når nye højder med hr. Albrechtsens seneste indlæg. Det Konservative Folkeparti har klare og også meget krævende visioner for det internationale samarbejde. Vi har meget præcist formuleret, hvad det er, vi mener, der skal prioriteres her og nu forud for den forestående diskussion i WTO. Det gjorde vi sammen med en række øvrige partier, det gjorde vi i maj måned. Vi var enige, et meget stort flertal her i Folketinget.

Det er rigtigt, at Enhedslisten ikke stemte for. Men alle andre stemte altså for, at det skulle være prioriteringen i den danske forhandlingsstrategi. Det er da elementer, som vi stadig væk står fast på, som vi stadig væk mener er rigtige, og som vi vil slås for til det sidste og også et stykke efter det sidste. Sådan er det.

Men der er altså også noget, der hedder virkelighedens verden. Og virkelighedens verden er, at man må koordinere sine synspunkter med meningsfæller ude omkring, og her er det nærmestliggende altså Europa. Det er det, man har gjort, og det er den proces, der nu skal fortsætte.

Vi er enige i, at vi bliver nødt til at give os på landbrugsstøtteordningerne. Det har vi sagt højt og tydeligt, men pointen er, at nu er der også ved at ske noget i EU. Man har taget fat på det, senest på topmødet i Berlin. Det er ikke godt nok, men vi skal videre.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Altså nu er taletiden slut! Der er ikke 1 1/2 minuts taletid, der er kun 1 minuts taletid, og den afsluttes, når den røde lampe blinker.

Jørn Jespersen (SF):

Jeg synes, at det, der er karakteristisk, når man hører hr. Keld Albrechtsen både i dag og ved andre lejligheder, er, at han har et noget ensidigt sprogbrug. De hyppigst anvendte ord er nederlag, give op, for sent. Det er sådan almindeligt sortsyn og pessimisme, der altid breder sig. Og jeg vil gerne komplimentere hr. Keld Albrechtsen for, at han trods alt meget tit er i godt humør på trods af sit fuldstændig gennemsyrede sortsyn. Det synes jeg er flot.

Jeg synes, der er andre ord, som er langt mere interessante i denne sammenhæng. Det er ord som påvirkning, indflydelse, globalt udsyn, begejstring og ny international retsorden. For os er det dét, der er vigtig.

Jeg kan fuldstændig tilslutte mig, hvad der tidligere er sagt: Folketingets flertal med undtagelse af Enhedslisten har lavet sit arbejde. Vi har i god tid vidst, at der skulle sendes signaler til EU om, hvordan den danske forhandlingslinje var, og det har vi gjort i maj måned. Vi har fulgt processen i EU tæt, kæmpet med begejstring for at få vore synspunkter igennem i EU, og det er lykkedes langt hen ad vejen. Nu kommer de op på topmødet i Seattle, hvor vi skal have fastsat dagsordenen, og når den dagsorden er fastsat, kommer der 3, 4, 5 års lange og spændende slåskampe om at få overskrifterne udbygget med gode, miljørigtige, sundhedsrigtige og dyrevelfærdsrigtige indholdsbestemmelser, så vi virkelig får et godt resultat ud af runden.

Vi er fra SF's side meget godt tilfredse med den vedtagelse, Folketinget vedtog i maj måned. Vi synes for det første, det er smadder godt, at der bliver gjort noget ved landbrugsstøtten. Den landbrugsstøtte, EU har og har haft i mange år, er dybt miljøskadelig, fordi den fører til et intensivt landbrug. Den giver forurening, den giver misbrug af miljømæssige ressourcer, og den er skadelig for ulandene, fordi den i virkeligheden subsidierer de rige landes landbrug på bekostning af de fattige landes landbrug, så det er glimrende, den bliver skåret ned. Allerhelst så vi den fjernet totalt.

Vi synes også, at det er ganske glimrende, at man nu lægger op til fra Danmarks og EU's side, at vi giver de fattige ulande total markedsadgang for alle deres varer så hurtigt som overhovedet muligt, og vi vil presse på for, at det sker meget hurtigt. Det gælder reduktion, fjernelse af told, det gælder fjernelse af urimelige kvoter, det gælder alle de forskellige ordninger

med antidumping osv., som bliver bragt i anvendelse for at diskriminere ulandene. De skal væk, for de lande skal have fri markedsadgang.

Vi synes, det er glimrende, at Danmark nu slås for et forsigtighedsprincip, som kan sikre høje standarder inden for miljø, sundhed, forbrugerbeskyttelse og dyrevelfærd. Vi synes, det er fint, at Danmark nu slås for, at der kan tages handelsskridt i internationale miljøaftaler, så vi kan sætte magt bag miljøaftalerne og ikke bare har nogle bestemmelser, der ikke virker i praksis.

Vi synes, det er fint, at Danmark nu arbejder for, at der kommer øget respekt for arbejdstagerrettigheder i alle lande; vi tror også, at det i sidste instans er til fordel for befolkningerne i de fattige lande. Vi synes også, det er godt, at Danmark og EU slås for mere åbenhed, mere demokrati i WTO, at der f.eks. deltager en stor parlamentarikerdelegation i Seattle, og at der arbejdes for en rådgivende parlamentarisk forsamling i al almindelighed i WTO-sammenhæng.

Der er to ting, vi ikke er glade ved, sådan som tingene ser ud i øjeblikket. Vi er ikke glade for den danske regerings holdning til TRIPS-aftalen om de intellektuelle rettigheder, og vi er ikke så glade for, at man ikke har levet op til Marrakechløftet. Det synes vi er pinligt, og vi synes, regeringen skylder kontant handling.

Så vil jeg gerne sige om Enhedslistens linje – for det er jo i virkeligheden den, der er i centrum af debatten i dag – at jeg har forstået, at Enhedslisten mener, vi skal meldes ud af WTO, og at vi slet ikke skulle have været medlem. Så kan vi altså etablere et internationalt samarbejde med lande som Nordkorea, Afghanistan, Irak og Somalia, der følger hr. Keld Albrechtsens linje, men jeg tror ikke, det er i dansk interesse at gøre det.

Enhedslisten lægger megen vægt på, at man skal kunne gå videre og lave højere standarder inden for miljø. Ja, selvfølgelig skal man kunne gøre det i de lande, der er i stand til det og ønsker det. Det er jo netop det, det hele handler om: man skal kunne gøre det, når man kan dokumentere, at det har en nyttevirkning for miljø og sundhed, og når man kan dokumentere, at det ikke sker af skjulte, protektionistiske grunde. Men det er Enhedslisten imod. Man skal ikke kunne dokumentere noget som helst, og der skal ikke være nogen troværdighed i det internationale samarbejde.

Så er hr. Keld Albrechtsen meget sart: Vi må ikke sætte ham i bås med noget som helst. Hvorfor er hr. Keld Albrechtsen så sart på egne vegne? Når nu Enhedslisten har en nationalistisk politik, hvorfor må man så ikke kalde dem nationalister? Når nu Enhedslisten har en protektionistisk politik, hvorfor må man så ikke sige, at de er protektionister? Jeg forstår ikke den sarthed. Lad os dog få tingene sagt, lad os få dem ud i det åbne og diskutere, om det er den rigtige vej.

Vi mener altså som sagt fra SF's side, at det er en fordel for miljø, sundhed, forbrugerhensyn og dyrevelfærd, og at det er en fordel for de mindre og svage lande, at vi får bindende, forpligtende, internationale regler, og at vi får en international retsinstans, som kan sikre, at alle lande overholder reglerne. Hvis der ikke var regler på internationalt niveau, mon det så var Nicaragua eller USA, der klarede sig bedst i en sådan wild west-situation, hvor det er den stærke, der har ret?

Lad os få nogle bindende, forpligtende regler, og lad os så i øvrigt holde øje med, at regeringens forhandlingslinje fremover lever op til de ting, vi har aftalt, så vi kan få et godt resultat.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hr. Jørn Jespersens polemiske talent har altid været stort, og det har i dag nået rekordagtige højder. Protektionisme, og jeg ved ikke hvad, fra Enhedslistens side.

Hr. Jørn Jespersen ved godt, at vi har peget på, at drøftelser om f.eks. handel og udvikling bør finde sted i UNCTAD-sammenhæng i FN og ikke underlægges WTO, og at internationale miljøaftaler skal finde sted i det regi, hvor de hører til, Rio osv., og ikke underlægges WTO. Det er faktisk internationalisme, og det er ægte internationalisme.

Så vil jeg godt spørge hr. Jørn Jespersen: Kan SF leve med, at der i EU-udspillet står under tekniske handelshindringer, at der skal sikres en passende balance mellem retten til at handle med henblik på at nå disse mål – altså miljø – og forpligtelsen til at undgå urimelige begrænsninger i handelen? Med andre ord: WTO skal foretage en afvejning mellem frihandel og miljø, og spørgsmålet skal afgøres af WTO med den risiko, at Folketinget bliver underkendt på miljølovgivnings- og sundhedsområdet osv. Kan SF virkelig leve med en sådan gummiformulering, som er vedtaget her i EU?

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Hver eneste gang, vi har de diskussioner om internationale forhold, siger hr. Keld Albrechtsen, at jeg har sat ny rekord i polemik. Jeg bliver åbenbart ved med at overgå mig selv.

Jeg vil bare sige, at det er helt oplagt for mig, at Enhedslisten er nationalistisk og protektionistisk, og at den politik, man fører, ville føre til, at stærke lande kunne påberåbe sig alle mulige hensyn og begrunde dem i miljø og sundhed uden at stå til regnskab nogen steder, uden at skulle dokumentere det og uden at kunne blive tvunget til at lave reglerne om, hvis der er noget galt med dem. Ja, det stærke land kan gøre hvad som helst i hr. Keld Albrechtsens verdensbillede, og derfor kan vi ikke bare leve med det.

Men vi kan leve godt med, at det netop drejer sig om at skabe en balance mellem relevante miljøhensyn, miljøregler, sundhedsregler og forbrugerbeskyttelsesregler og forhindre, at de bliver brugt til at lave tekniske handelshindringer. Det er sådan set det, et civiliseret internationalt samarbejde handler om i modsætning til den nationalistiske og protektionistiske linje, som Enhedslisten har.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg er meget skuffet over at høre, at SF kan leve med en sådan formulering, og jeg vil bede hr. Jørn Jespersen om at studere formuleringen meget, meget omhyggeligt en gang til.

I formuleringen tales der kun om en balance mellem miljøhensyn på den ene side og frihandels-hensyn på den anden side. Men der står intet om forsigtighedsprincippet i sammenhæng med tekniske handelshindringer, og der står intet om miljøgaranti for de enkelte lande. Der er kort sagt ingen som helst præciseringer af noget som helst i den formulering. Den er helt åben, og den lægger jo op til et forlig med USA. Det er derfor, den er formuleret, som den er, og jeg må sige, at det bekymrer mig, og at jeg heller ikke helt kan tro, at SF bare vil underskrive en sådan blankocheck og sende ministeren til Seattle og underskrive noget i den retning.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Når hr. Keld Albrechtsen siger, at han både er skuffet og bekymret over SF's linje, må jeg sige, at vi ikke er sat i verden for at undgå, at hr.

Keld Albrechtsen bliver skuffet og bekymret. Jeg tror ikke, det kan undgås, at hr. Keld Albrechtsens gang på gang vil blive skuffet og bekymret over verdens gang, det tror jeg simpelt hen er et grundvilkår, hr. Albrechtsen må leve med.

Så er det jo et kendt retorisk kneb at pille en enkelt sætning ud og sige, at her står der ikke noget om det og det. Sagen er, at forhandlingslinjen er ganske klar: Man skal sikre balancen mellem f.eks. miljø og undgåelse af tekniske handelshindringer, samtidig med at forsigtighedsprincippet skal styrkes. Det er jo dér, det afgørende point ligger: Vi skal have styrket forsigtighedsprincippet for at sikre, at de enkelte lande kan lave en højere standard, når det er velbegrunderet i miljø og ikke er et forsøg på at gavne egne handels/erhvervsinteresser, og det synes jeg er den helt rigtige linje. Det er en civiliseret international retsorden, som gavner de svage lande, og som sikrer, at vi kan have ordentlige regler på f.eks. miljøområdet, uden at de kan misbruges af store, dominerende lande.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg vil indledningsvis sige om hr. Keld Albrechtsens reaktion på debatten om fore-spørgslens relevans, at jeg synes, det næsten lyste ud af hr. Keld Albrechtsen, at han selv mente, den måske var lidt tynd. Men alligevel vil Dansk Folkeparti selvfølgelig forsvare Enhedslistens ret til at rejse debatten og i givet fald bringe nye emner på banen. Det har bare indtil nu været lidt svært at finde nye punkter, når man sidder og bladrer debatten fra maj måned igennem, men ethvert parti har naturligvis ret til at rejse debatten, og så tager vi den.

Jeg vil ligesom andre ordførere sige, at jeg synes, vi havde en forholdsvis god debat om WTO den 11. maj, og jeg vil selvfølgelig også henvise til det, jeg sagde på det tidspunkt. Efterfølgende har vi så debatteret tingene i Europaudvalget og givet et konkret mandat til det arbejde, der er foregået i EU-regi.

Dansk Folkeparti er jo som bekendt tilhænger af det samarbejde, vi har her. Vi er tilhængere af, at man bestræber sig på at skabe større frihandel og skabe færre restriktioner for samhandel. Vi ønsker en forøget markedsadgang, og derfor støtter vi også, at der kommer en ny runde i WTO-regi, som igangsættes i Seattle i starten af december måned. De enkelte detaljer om udførelsen af arbejdet eller arbejdet som sådan skal så ske efterfølgende, og her har vi også fået

et løfte fra regeringen om, at man selvfølgelig løbende inddrager Folketingets Europaudvalg i de konkrete ting, udmøntninger og de konkrete bestræbelser, regeringen foretager sig. Det er også helt nødvendigt.

Jeg vil godt sige, at vi har kæmpet for i Dansk Folkeparti, at Europaudvalget fik en stærkere placering, når det gælder WTO-spørgsmål, fordi vi føler, det er vigtigt – netop som jeg også forestiller mig, forespørgerens udgangspunkt for debatten her i dag er – at Folketinget selvfølgelig påtager sig sit ansvar for at diskutere de ting, også når vi går ned i de enkelte områder.

Angående den debat, der har været om tredjeverdenslande, er det Dansk Folkepartis udgangspunkt, at det, der hjælper tredjeverdenslande på sigt, naturligvis er, at de får større økonomisk vækst, som også vil give større velfærd og større mulighed for, at borgerne i de enkelte lande kan stille større krav til både arbejdsmiljø og arbejdstagerrettigheder. Vi mener, man i de forhandlinger, der nu skal komme, skal være meget opmærksom på, at man ikke får strikket nye regler, som vil kunne medføre ny protektionisme, sammen på de områder. Man skal selvfølgelig kunne stille krav, men de må ikke kunne medføre ny protektionisme, for så gør vi de tredjeverdenslande en bjørnetjeneste frem for at hjælpe dem til bedre vilkår gennem den øgede frihandel.

På landbrugsområdet har jeg en kommentar til det resultat, man er nået frem til på EU-plan, fordi vi synes, det er utilstrækkeligt. Vi så gerne, at man var kommet endnu videre, men vi anerkender, at det kan være problematisk at lave en større liberalisering i EU, så længe man ikke har sat det ind i et større perspektiv på WTO-plan, og derfor synes vi også, det er skuffende, at man ikke er nået længere i bestræbelserne, end man er på nuværende tidspunkt. Men vi vil naturligvis fortsat presse på, for at man får en større liberalisering eller får et udspil, der giver anledning til at tro på, at der kan blive en større liberalisering på landbrugsområdet end den, der er gældende for nærværende.

Udenrigsministeren nævnte i sin svartale, at regeringen ønsker en egentlig parlamentarikerforsamling, og jeg kunne godt tænke mig, hvis udenrigsministeren ville uddybe, hvad der ligger i det. Vi synes, det er fint, at parlamentarikere deltager og overvåger, hvad der foregår, kontrollerer og debatterer; men jeg har lidt svært ved at se, hvordan en egentlig parlamen-

tarikerforsamling skal skrues sammen. Jeg kunne godt tænke mig at høre, hvad regeringen i virkeligheden har i tankerne.

Når vi generelt har denne positive indgangsvinkel til WTO-forhandlingerne, er det selvfølgelig, fordi vi mener, at Danmark har et dygtigt erhvervsliv, som er konkurrencedygtigt, hvis det får lov – et erhvervsliv, som kan eksportere i langt højere grad, end det gør i dag. Derfor er det naturligvis afgørende, at virksomhederne får større mulighed for at eksportere – ikke på den måde, at landene ikke selv efterfølgende har mulighed for at blokere for import af bestemte varer, hvis man mener, de er skadelige, men på den måde, at det så skal ske via kompensationer på andre områder, så det ikke er uden omkostninger.

Ser man på debatten om WTO med forbrugerejne, mener vi, at klare mærkningskrav og muligheder for valgfrihed for forbrugerne skal sikre, at de danske forbrugere og andre landes forbrugere har mulighed for at vælge de varer, man ønsker produceret under de vilkår, man ønsker, så man får et større forbrugerstyre. Jeg sagde i debatten i maj måned, og jeg vil gerne gentage det under debatten her i dag, at det er vigtigt for Dansk Folkeparti at støtte den såkaldte politisk bevidste forbruger, som træffer nogle klare valg med hensyn til de varer, den pågældende køber. Det er noget, vi selvfølgelig også skal diskutere meget på nationalt plan, og det er en debat, som vi gerne vil opfordre til bliver stadig mere intens i perioden, der pågår fremover.

Afslutningsvis vil jeg bare sige, at vi naturligvis står bag det forslag til vedtagelse, som vi selv er med i, og som jo henviser til vedtagelsen fra maj, som mere detaljeret og uddybende forklarer de standpunkter, vi har.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg tror, det kræver mere end almindelig fantasi at tilføre debatten noget nyt på det her tidspunkt, så jeg vil indskrænke mig til at sige, at jeg vil takke udenrigsministeren for en god tale. Jeg har hørt den mere fængende, men jeg synes, den var interessant og solid og fik gode ting med.

Jeg var også enig med Socialdemokratiet, jeg var også enig med Venstre, jeg var også enig med Det Konservative Folkeparti, og det skulle ikke undre mig, om jeg om lidt også er enig med Det Radikale Venstre. Så det skal jo nok gå alt sammen.

Der er ikke meget nyt. Jeg synes, adskillige ordførere på udmærket vis har redegjort for de balancer, der ligger i det her, og CD er fuldstændig enig i de balancer. Og jeg tror ikke, jeg har kræfter til at forholde mig til hr. Keld Albrechtsens livssyn i dag.

Kim Behnke (FRI):

I Frihed 2000 har vi den opfattelse, at WTO er en fordel for alle, men i særdeleshed en fordel for de lande, som har svært ved at finde afsætning for deres produkter, og derfor kan vi ikke dele det synspunkt, der hedder, at WTO tryner udviklingslandene. Måske har den stigende globale handel og den stigende åbning af alle markeder tværtimod i særlig grad været til fordel for ulandene. Men det er klart, at med den globalisering, der er i gang, og som ligger foran os, følger der altså også med, at det kan være amerikanske eller tyske produkter, der vinder markedsandele rundtomkring.

Med hensyn til udenrigsministerens tale er der ikke mange punkter i den, vi er uenige i. Vi har den holdning, at EU sammen med USA nødvendigvis må være dem, der i WTO-sammenhænge påtager sig at gå foran og tage initiativet. Det er dér, ressourcerne er, og det er dér, de bedste forudsætninger er til stede for, at WTO kommer til at fungere på en ordentlig måde.

Jeg vil bruge min taletid til at tage et par ting op, som vi synes, der er grund til at gøre bemærkninger til. For det første har den stigende internationale handel også betydet, at der er begyndt at opstå problemer, når varer og andre ting bliver flyttet fra den ene del af verden til den anden. Det er ikke kun skaldyr, der sidder på ydersiden af et skibsskrog, men det er bakterier, det er sygdomme, og det er skadedyr, som bliver flyttet rundt på jorden og på den måde kan være med til at give nogle problemer, vi måske slet ikke kender omfanget af i dag. Derfor synes vi, at lige præcis når det gælder mulighederne for at foretage den fornødne kontrol af de varer, der transporteres rundt, ved de enkelte grænsestationer, er det vigtigt, at vi ikke glemmer det i den lidt naive holdning, at hvis man kontrollerer varerne, er det udtryk for en eller anden form for hindring af den fri bevægelighed.

Jeg synes allerede, vi på nuværende tidspunkt i EU-sammenhæng har set eksempler på, at der er blevet flyttet sygdomme, bakterier, skadedyr osv. rundt, som har givet nogle pro-

blemer. Derfor ville jeg bringe det emne ind, også fordi det ikke var en del af udenrigsministerens tale.

Så er der spørgsmålet om arbejdstagerrettighederne, og i den forbindelse er jeg enig med Venstres ordfører, fru Charlotte Antonsen, i, at det arbejdsmarked, vi kender i dag i Danmark på godt og ondt, jo er resultatet af ganske mange års udvikling. Når vi kommer og stiller krav til ulande om, at de skal have arbejdsregler ligesom de danske, før vi vil handle med dem, er det derfor udtryk for den mest ekstreme form for arrogance, og derudover er det altså med til at indføre en teknisk handelshindring, fordi de lande naturligvis ikke har mulighed for at tage sådan nogle kvantespring med så kort varsel. Derfor skal vi være fleksible og erkende, at ikke alle ulande kan have arbejdstagerrettigheder på niveau med de danske.

Så er der spørgsmålet om miljøområdet, og i stedet for at misbruge miljøet som argument for at holde varer ude fra vore markeder er det vores opfattelse, at man i stedet skal bruge ressourcer på at hjælpe ulandene og udviklingslandene i det hele taget til at undgå nogle af de miljømæssige blindgyder, vi i Danmark og i Vesteuropa har været inde i.

Så er der spørgsmålet om, hvordan vi i øvrigt skal forholde os i Danmark. Her er det jo en udpræget holdning, ikke mindst her i Folketinget, at vi har en eller anden pligt til altid at gå foran, og lad os da endelig gøre det. Men vi skal ikke gøre det, hvis resultatet er, at danske virksomheder lukker, fordi de mister marked, mens forbrugerne oplever, at der stadig er varer på hylderne – men vel at mærke importerede varer og varer, som er fremstillet under forhold, som dyreetisk eller miljømæssigt faktisk er til skade for det globale system. Derfor er det en balancegang mellem på den ene side at erkende, at den globale frihandel er til fordel for alle, og på den anden side erkende, at den danske placering også kræver, at vi benytter os af rettidig omhu.

Jeg skal til sidst sige, at af de to forslag til vedtagelse, der er stillet, kan vi i Frihed 2000 støtte den, der ligger fra flertallet af partier, og ikke støtte det forslag, der ligger fra Enhedslisten.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Jeg synes, der var en enkelt misforståelse i hr. Kim Behnkes indlæg, hvor han gjorde spørgs-

målet om at gøre arbejdstagerrettigheder til en del af forhandlingsrunden til noget, der ifølge ham indebærer, at vi krævede, at lande, vi handler med – altså fattige ulande – skulle have regler for arbejdsvilkår, der er mægtige til vore egne. Det er der jo på ingen måde tale om. Der er tale om, at vi foreslår, at man anerkender forskellige principper i internationale aftaler i ILO-regi, og at man f.eks. helt grundlæggende fastslår, at lande, vi handler med, skal give deres lønmodtagere ret til at organisere sig, give dem ret til at være medlemmer af en faglig organisation og derigennem slås for at få en højere løn og bedre arbejdsvilkår, efterhånden som økonomien i samfundet tillader det.

Jeg går ud fra, og jeg håber – men det vil jeg gerne spørge om – at hr. Kim Behnke egentlig er enig i, at det ville være godt at sikre organisationsfriheden via det internationale handels-samarbejde.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FRI):

I Frihed 2000 har vi af indlysende grunde intet imod den frie ret til at organisere sig – vi kunne så drømme om den dag, det også gælder i Danmark – men det, der jo ofte bliver brugt som argument, i hvert fald i den offentlige debat, er, at hvis ting, som er produceret i ulande, ikke er fremstillet under vilkår, der er lig med de danske, er der tale om social dumping.

Jeg er fuldstændig enig med SF i, at de lande jo naturligvis ikke kan tage det kvantespring, og det var også mit udgangspunkt. Men der er også forskel på, hvilke ferierettigheder der f.eks. skal være. Der er jo ikke meget vundet ved at give fattige mennesker i ulandene ferie, for hvad skal de bruge den ferie til? De mennesker har brug for at kunne arbejde for at skabe økonomi for sig selv og skabe økonomi for deres land, hvorimod vi er så privilegerede i den del af verden, hvor vi lever, at vi har råd til at bevilge hinanden længere og længere ferie.

I Frihed 2000 har vi den opfattelse, at tingene skal foregå med den rette hastighed, og vi skal ikke være arrogante over for ulandene og påstå, at det system, vi har, er verdens bedste, for det er der ingen der siger det er, og slet ikke når tingene skal kunne fungere under geografiske forhold, der er ganske forskellige fra dem, vi kender i Danmark. Vi skal ikke misbruge begrebet social dumping til at hindre ulandene i at få et marked for deres produkter, for hvis ikke de har et marked for deres produkter, får de al-

drig en chance for at få de arbejdstagerrettigheder, som vi ud fra vort udgangspunkt synes er de rigtige.

(Kort bemærkning).

Claus Larsen-Jensen (S):

Jeg vil gerne rette en misforståelse og sige til hr. Kim Behnke, at når der tales om social dumping, taler man ikke om niveauforskelle i løn- og ferieregler. Det, der tales om, er ILO-konventionernes grundlæggende rettigheder: ingen accept af tvangsarbejde og slavearbejde, retten til at organisere sig og forhandle egne vilkår, osv. Der tænkes altså ikke på de forskelle, der under alle omstændigheder vil give en konkurrencefordel, og jeg vil gerne spørge hr. Kim Behnke, om hr. Kim Behnke så ikke er enig i, at det er de principper, vi sådan set arbejder efter i forbindelse med en WTO-aftale.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FRI):

Jo, naturligvis er jeg og vi det. Men der er forskel på, hvad vi i en debat som denne her kan være enige om, og de synspunkter, der bliver præsenteret i f.eks. den offentlige debat.

Når man sidder på en arbejdsplads, og fællestillidsmanden skal forklare sine kollegaer, at der bliver skåret ned på virksomheden, kan der nemt være en fornemmelse af, at det er andre, der stjæler arbejdet fra én, og at det også bare er, fordi de har dårlige vilkår i ulandene osv. Derfor er der brug for, at vi ikke herindefra efterlader det indtryk, at vi stiller krav om, at de skal have de samme forhold, for vi ved jo godt, at det tager mange år, inden de har det. Hvis vi har den gensidige forståelse, tror jeg også, vi gør det danske samfund og det danske arbejdsmarked en tjeneste, så de ikke bruger det som et særligt argument.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Derefter vil vi gå tilbage i ordførrækken. Fru Elisabeth Arnold.

Elisabeth Arnold (RV):

Undskyld, hr. formand. Det var flovt, at jeg ikke fulgte med i talerrækken, så jeg kunne få plads på det tidspunkt, som jeg skulle, men jeg er meget taknemlig for, at jeg får lov til at tale på dette tidspunkt før Kristeligt Folkeparti.

Jeg vil starte med at sige, selv om det næsten er trivielt, at jeg synes altså, det er en overflødig debat. Vi har jo haft oplægget til de emner, der

skulle bringes på bane i WTO-runden, og jeg synes, det havde været mere passende, om debatten havde fundet sted i forbindelse med den debat, vi havde i maj måned. Men det betyder ikke, at jeg ikke vil deltage i debatten, for selvfølgelig er det da altid interessant og vigtigt at få drøftet disse internationale sager.

Vi har jo allerede forberedt os gennem længere tid på dette, og jeg synes også, man må sige, at EU som helhed har været meget velforberedt denne gang. Vi havde jo i maj måned debatten i Folketinget om vores forhandlingsstrategi fra dansk side, og der var et udspil fra Kommissionen i juli 1999 om, hvad den anså for at være vigtige punkter at tage op. Vi har så i Folketingets Europaudvalg i begyndelsen af oktober givet regeringen et forhandlingsoplæg til, hvad den skulle lægge vægt på, og i slutningen af oktober er EU's Ministerråd kommet med en række konklusioner, som har godtgjort, hvordan man skulle føre forhandlingerne videre.

Jeg synes, der er grund til at sige, at der har været gode og harmoniske forberedelser, og der har også været meget stor overensstemmelse mellem landenes ønsker, i hvert fald inden for EU. Flere iagttagere har nævnt, at det netop er en enighed, som ikke har været set længe inden for EU-systemet.

WTO er jo ideelt den globale parallel til Europas indre marked. Man ønsker en fjernelse af nationale handelshindringer, som kan blokere for den samlede vækst i det område, det handler om, og vel at mærke også vækst for de fattige lande i området og for WTO's vedkommende også vækst for ulandene. Det er dér, jeg synes, det vigtigste indsatsområde ligger for dem, der skal forhandle. Man skal holde fast i, at udviklingslandene skal have noget ud af at være med i disse forhandlinger. De skal kunne se en klar fordel i at blive ved med at være med i forhandlingerne. De skal ikke skippes af, de skal ikke isoleres.

Det spændende ved WTO er jo, at der er så utrolig mange lande med, og trods al hr. Keld Albrechtsens irritation over, at han ikke er med i flertalsindstillingen om forhandlingsoplægget, må man dog sige, at det er meget løfterigt og meget spændende, at så mange lande i verden er med i WTO, og at så mange lande i verden faktisk har en vilje til at overvinde nationale handelshindringer. Der er mange traditionelle modsætninger mellem rig og fattig, og forhandlingerne vil tage år, men alligevel er jeg overbevist om, at man kan bøje sig mod hinanden

og nå frem til et resultat, som bliver til stor gavn for mange fattige lande i verden.

WTO er det eneste sted, hvor der overhovedet er en mulighed for at opnå en sådan global løsning. Der er ikke andre muligheder. Man kan ikke enkeltvis sætte sig ned og forhandle land for land for land. Det er simpelt hen ikke muligt, det kan ikke lade sig gøre, og derfor er det en institution, vi skal værne om, og en institution, vi skal satse nogle ressourcer på for at få den til at fungere ordentligt.

Forhandlingsmandatet, som EU har fået fra medlemslandenes side, har været behandlet af flere tidligere ordførere, og jeg skal ikke komme nærmere ind på det, men bare sige, at fra dansk side har vi jo været rede til at gå længere med afviklingen af de nationale støtteordninger. Det har der ikke været enighed om i EU, men vi er gået så langt, som de andre lande ville lade os gøre. Det må jo så være det, vi kan presse på med i de videre forhandlinger.

Det er meget vigtigt, vi også får integreret udviklingslandene i det multilaterale handelssystem, så de også er med til at få de markedsadgange, som de har så hårdt brug for. Endvidere er det meget vigtigt, at vi behandler grænsefladen mellem handel og de nært beslægtede spørgsmål om politikker, f.eks. arbejdstagerrettigheder, miljø, dyrevelfærd, fødevarerikkerhed, forbrugspolitik osv.

I forberedelserne hertil, op til oplægget, har f.eks. TRIPS-aftalen også været diskuteret og andre ting som hormonsagen osv., men fra dansk side vil jeg blot sige, at vi jo også skal respektere de tvistbilæggesystemer, som vi tillægger disse internationale organisationer. Det er jo derved, styrken skal vise sig; at man har et tvistbilæggesystem, som gør, at man kan afklare uenigheder, uden at man falder tilbage til at genoplive gamle dages handelshindringer og toldrestriktioner over for hinanden. Det er der ingen der kan være tjent med at man genopliver.

Det fremsatte forslag til vedtagelse fra et flertal af partier, som vi selv er medforlagsstiller til, kan Det Radikale Venstre støtte.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Fru Elisabeth Arnold mener ligesom mange andre af ordførerne fra flertallet, at der jo sådan set ikke er noget nyt. Men så vil jeg godt spørge fru Elisabeth Arnold: Når man sammenligner det, man vedtog her i Folketinget i maj, med

det, som blev vedtaget af udenrigsministrene forleden som EU's udspil, vil fru Elisabeth Arnold så ikke medgive mig, at der unægtelig er en meget betydelig forskel mellem f.eks. de smukke ord om at hjælpe ulandene og det, må man nok sige, meget, meget magre resultat, som udenrigsministrene nåede frem til?

Jeg spørger netop med hensyn til ulandene, fordi Det Radikale Venstre jo i sin tradition er et parti, der ligesom Enhedslisten hele vejen igennem har lagt uhyre meget vægt netop på spørgsmålet om bistanden til ulandene. Og er det virkelig sådan, at Det Radikale Venstre synes, at det, som udenrigsministrene har aftalt på det punkt, er helt o.k., og at man godt kan arbejde ud fra det?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg synes ikke, der er noget som helst mærkværdigt i, at et enkelt land, som kommer med et udspil, ser dette udspil modificeret i nogen grad, når 15 lande har været med til at vedtage noget fælles. Jeg synes ikke, man kan forvente, at hvert enkelt land får alle ønsker opfyldt med præcis den ordlyd, man er mødt op med til forhandlingsrunden. Jeg synes, det i sin helhed er et godt udspil, og det er et fremadrettet udspil.

Når hr. Keld Albrechtsen siger, at Det Radikale Venstre specielt ofrer meget energi på ulandsbistanden, så er det jo fuldstændig rigtigt, men set med mine briller er det meget vigtigt, at vi her holder fast i, at markedsadgangen er et af de meget vigtige punkter i WTO-runden.

Når man skal hjælpe ulandene, handler det jo ikke blot om bistand rettet direkte mod specielle punkter inden for det enkelte ulandsområdes svage områder, hvor man gerne vil hjælpe dem på bestemte områder, det handler også i meget høj grad om adgang til de markeder, som ulandenes varer kan afsættes på. Der tror jeg ikke, der er nogen vej uden om, at man har et internationalt handelssystem, hvor man kan forhandle med store grupper af lande om særlig handelsadgang til systemet. Ellers er der ikke nogen reel hjælp at få til ulandene.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil godt spørge fru Elisabeth Arnold, om Det Radikale Venstre ikke finder, at det er et helt afgørende problem, at i forhold til Marrakechløftet om bistand er der intet tilbage. Der er

intet tilbage. Det er unægtelig en noget anden tilstand end den, fru Elisabeth Arnold forsøgte at skitsere.

Jeg vil godt spørge: Når det gælder åbningen af markedet, er det så ikke korrekt, at det, ministrene har vedtaget i EU, faktisk er, at de landbrugsaftaler, som man lavede i »Dagsorden 2000« i EU, får lov til at blive stående, og at det er dem, man forhandler ud fra, og de indeholder jo stort set ingen afvikling af støtten og giver derfor ingen mulighed for ulandene til reelt at komme ind på EU's marked?

Og det var jo ikke det, der var meningen. Det tror jeg da ikke var Det Radikale Venstres hensigt, at det skulle gå sådan. Men giver det slet ikke Det Radikale Venstre anledning til at tage sagen op igen, når det nu viser sig, at det, man fik vedtaget, er så langt fra de målsætninger, man selv havde stillet op?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det Radikale Venstre er ikke så naive at tro, at vi som et lille parti i et lille land kan dreje hele verden. Men hvis vi kan skubbe udviklingen et par skridt i den rigtige retning, så tager vi gerne det med.

Vi ville gerne være gået længere i forbindelse med »Agenda 2000« i den begyndende afvikling af landbrugsstøtten, man tog fat på. Men vi er tilfredse med, at man nåede et stykke vej. Og jeg synes ikke, man kan forvente, at det, som EU-landene kunne blive enige om på Berlin-topmødet, var at ville gå længere, når de nu skal ud i verden og forhandle videre med andre lande. Det må nødvendigvis være det, man er nået frem til som det yderste, man kunne strække sig til i forbindelse med »Agenda 2000«, man går ud og prøver at få gennemført på et større plan.

Vi er tilfredse med at kunne skubbe udviklingen nogle skridt i den rigtige retning. Det er en prioritet for Det Radikale Venstre.

Jann Sjørnsen (KRF):

Den 11. maj i år fastlagde et bredt flertal her i Folketinget den forhandlingsstrategi, som regeringen blev bedt om at følge i forbindelse med de kommende forhandlinger i WTO-regi i Seattle.

For Kristeligt Folkeparti at se er der ikke sket noget afgørende nyt, og derfor har jeg heller ikke noget nyt at tilføje i forhold til det indlæg, jeg holdt den 11. maj i år. Vores opfattelse er

den, at regeringen har fulgt den forhandlingsstrategi og det mandat, den har fået betroet af Folketinget og Europaudvalget. I hvert fald kan jeg så slutte af med at sige, at vi selvfølgelig stemmer for det forslag til vedtagelse, som vi selv har været med til at fremsætte. Der er intet nyt under solen.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg er i den privilegerede situation, at jeg kan takke samtlige ordførere for en tilslutning til den linje, som er blevet lagt, og som er kommet til udtryk i et forhandlingsoplæg i Europaudvalget i oktober; alle med undtagelse af hr. Keld Albrechtsen, og det vender jeg tilbage til.

Ulandenes vilkår har spillet en betydelig rolle i diskussionen her, og med rette. Det har også været inddraget: Hvad sagde vi egentlig i sin tid i maj måned om dette? Der står følgende: ».. at de mindst udviklede lande sikres fri adgang for alle varer til ilande.« Det er formuleringen fra maj måned.

Vi har ikke helt nået det, men jeg vil da gerne læse op, hvad der står om dette i EU's oplæg, nemlig at WTO-medlemmerne bør beslutte at forpligte sig til at sikre afgiftsfri – det betyder toldfri – markedsadgang senest ved afslutningen af den ny runde for stort set alle produkter, der eksporteres af de mindst udviklede lande.

Vi har altså ikke nået nøjagtigt det, vi sagde i maj, men jeg synes, vi kan sige, at vi har nået et betydeligt stykke i retningen mod det mål, vi satte os.

Det er af central betydning, at ulandenes vilkår kommer i forgrunden. Det er det jo også, hvis man overhovedet skal gøre sig håb om at få et resultat ud af forhandlingerne, først i Seattle, men derefter under runden, som må forventes at vare 3 år.

Hvis ikke vi tager meget vidtgående hensyn til udviklingslandenes problemer, deres synspunkter og ønsker, så bliver der ikke noget resultat. Det følger jo allerede af, at en meget stor del af WTO's medlemmer er ulande. WTO har 134 medlemmer. Nogle er forhåbentlig på vej ind, herunder Kina, så der bliver endnu flere. Kina er også et uland, når vi ser på gennemsnitsindkomst pr. indbygger.

Så hvis ikke vi formår at tilbyde ulandene noget, så bliver der ikke noget resultat, det er meget enkelt. Og noget af det, de selvfølgelig har allermost brug for, er bedre markedsadgang, og det skal vi forsøge at skaffe dem.

Det må jo i øvrigt også undre hr. Keld Albrechtsen med hans syn på WTO og ulandene, at så mange ulande har meldt sig som medlemmer. Der er jo ingen, der tvinger ulandene til at påtage sig liberaliseringsforpligtelser og de forpligtelser, man påtager sig som medlem af WTO. Det er frivilligt. Men det er ikke sikkert, man kan blive accepteret, det kræver jo altså visse ting af én, men de melder sig, de ønsker medlemskab. Det gør jo i øvrigt også de nye demokratier i Central- og Østeuropa, som jo også alle sammen på et tidspunkt bliver medlemmer af WTO.

Det er klart, at der er ét stort, stort dilemma også for os i denne sag i diskussionen om udviklingslandene. Dilemmaet er jo, at nogle af de ting, vi synes bør indgå i dagsordenen for WTO, nemlig forholdet mellem handel og arbejdstagerrettigheder, de fundamentale rettigheder, forholdet mellem handel og miljø, er sager, som specielt udviklingslandene ser med stor mistro på. Det er udviklingslandene, der vil være mest imod, at vi inddrager arbejdstagerrettigheder og miljøhensyn i Seattle, og være mest imod, at det indgår i de endelige resultater.

De frygter, at regler på disse områder kan misbruges, kan føre til ny protektionisme, og derfor er de yderst skeptiske over for det punkt. Der er det jo vigtigt, at vi evner at forklare dem, at hensigten med at inddrage disse spørgsmål ikke er at skabe ny protektionisme, men at skabe et handelssystem, som er fair og et handelssystem, som er fremadrettet.

Et vigtigt emne i debatten i dag har jo været spørgsmål om den forrige runde, Uruguayrunden, og hermed løfter givet til nettoimporterende ulande. Hvorfor gav man løfter til de nettoimporterende ulande i forbindelse med den forrige runde, der blev afsluttet i Marrakech? Det gjorde man jo, fordi man kunne forvente, havde en formodning om, at når man nedsatte subsidieniveauet på landbrugsvarer, så ville priserne på fødevarer stige globalt. Det ville være til fordel for nogle ulande. Der findes jo en række ulande, som er nettofødevarereksporterende, og som klart har glæde af det her. Ulande er i den her sammenhæng slet ikke ens. Men der er selvfølgelig nettofødevarereksporterende ulande, som kunne blive ramt af dette. Der kan liberaliseringen skabe vanskeligheder i en overgangsperiode.

Der blev truffet den beslutning, at man skulle afhjælpe sådan nogle problemer, bl.a. gennem

fødevarereksport. Det er en beslutning, vi fra dansk side fortsat tillægger betydning, og vi må jo sige, at ud over den betydning, som denne beslutning har, så fører Danmark jo altså an i i det hele taget at yde udviklingsbistand til også nettofødevarereksporterende udviklingslande.

Vi mener, at der skal følges op på dette her i den kommende runde. Det fremgår jo sådan set også helt klart af selve teksten fra EU, hvor jeg gerne vil citere, det er under punkt 10: »Rådet bekræfter, at EU stiller sig åben med hensyn til, at der i den nye runde tages spørgsmål op, der vedrører funktion og gennemførelse af aftalerne fra Uruguayrunden, hvis udviklingslandene ønsker det«. Så der er her udtrykkeligt tilkendegivet en åbenhed fra EU's side. Det hilser jeg velkommen. Jeg tror, vi får brug for det, for problemet for en række udviklingslande i dag er, at de har svært ved at gennemføre de beslutninger, der blev truffet i Uruguay.

Hr. Keld Albrechtsen har et yndlingsudtryk, som jeg er nødt til at anholde: »EU har besluttet«. Og det er jo rigtigt nok. Men hvem er EU? Det er altså også Danmark. Og jeg vedkender mig et klart medansvar for den beslutning, der er truffet her, som Danmark har haft betydelig indflydelse på. Jeg vil også godt sige, at vi har haft betydelig indflydelse på det, også fordi vi har været velforberedte. Også fordi der har været en mere levende debat om WTO-spørgsmål i Danmark end vel i noget andet WTO-medlemsland. Det førte jo også til, at vi nedsatte disse mange arbejdsgrupper med inddragelse af brede kredse, NGO'er og andre, for at gennemdiskutere, hvad der skulle være forhandlingslinjen fra dansk side. Det har haft betydning. Vi var hurtigt ude, og vi var velforberedte. Vi kan se det på det endelige resultat.

Med hensyn til TRIPS har det været kritiseret, eller man har påvist, at dette skulle være et særligt problem for udviklingslandene, og det er jo uden videre rigtigt. Udviklingslandene er skeptiske over for disse TRIPS. De frygter, at de kan give anledning til, at de berøves mulighederne for at sætte produktion i gang – under truslen om, at det er en kopiproduktion.

Så der er et problem her. Med hvad er situationen? For de mindst udviklede lande er TRIPS-aftalen slet ikke trådt i kraft. Den træder i kraft i 2006. For andre udviklingslande træder TRIPS-aftalerne i kraft 1. januar 2000. Jeg er åben over for – jeg tror, det kan blive nødvendigt – at vi også i en ny sammenhæng giver overgangsordninger på TRIPS-området. Det

kan vise sig at være nødvendigt, og i så fald må vi så også erklære os rede til det.

Til sidst en betragtning jeg glemte i forbindelse med de fødevarerimporterende lande. Det er jo faktisk gået lidt anderledes, end vi troede, på nogle punkter, der er væsentlige her. Det viste sig, at man ikke altid kan påvise en direkte sammenhæng mellem disse handelsforhandlinger og den reelle udvikling i fødevarerpriser. Man kan ikke påvise det her efter Uruguayrunden. F.eks. steg verdensmarkedsprisen på korn i 1995, men prisen har siden 1996 været støt faldende, hvad man jo nok ikke ville have antaget, eller hvad vi ikke antog, da vi forhandlede i Marrakech. Markedets bevægelser påvirkes af mange andre forhold end disse forhandlinger. Det har vi altså også set et eksempel på på dette område.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Det er til spørgsmålet om de nettofødevarerimporterende lande. Kan ministeren ikke bekræfte, at det, som man lovede de fattige lande ved den givne lejlighed, var en kompensation for den virkning, som bortfaldet af subsidier og dermed påvirkningen af fødevarerpriserne ville have?

Det er klart nok, at der har været mange andre forhold, som har påvirket priserne både den ene og den anden vej, men det var jo ikke det, man lovede – at tage højde for alle mulige faktorer. Man lovede en kompensation for lige præcis de handlinger, man vedtog på det pågældende tidspunkt.

Kan ministeren endvidere bekræfte, at det løfte har man ikke levet op til endnu, og at det er Danmarks ansvar, at man ikke har gjort det, og dermed også Danmarks ansvar, at det sker hurtigst muligt?

Så vil jeg endelig sige, at jeg synes, at den situation, vi kommer i nu, øger behovet for at leve op til den slags løfter, for nu laver vi en yderligere liberalisering, som yderligere vil føre til, at nogle lande får problemer med deres priser. Derfor aktualiseres problemet yderligere. Så jeg kunne godt tænke mig, at vi i dag kunne få ministerens bekræftelse på, at Danmark nu virkelig vil sætte ind på, at de rige lande lever op til de forpligtelser, som de har påtaget sig for længe siden.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg er glad for, at ministeren her i anden runde tager spørgsmålet om ulandene op og lægger hovedvægten på det i besvarelsen.

Jeg synes ikke, det helt lykkedes ministeren at få overbevist om, at det, man har vedtaget blandt EU's ministre, skulle være særlig godt for ulandene. Altså f.eks. den bemærkning – det vil jeg godt spørge til – om toldfrit eller afgiftsfrit salg af så mange varer som muligt er jo i direkte modstrid med afsnittet om landbruget, som jo cementerer »Dagsorden 2000«-systemet og dermed i realiteten undtager hele landbrugsområdet fra den formulering.

Jo, men sådan hænger punkterne jo sammen, desværre. Og ligesådan den henvisning til, at man kan tage problemer op fra Uruguayrunden – er der noget konkret i den?

Jeg er glad for, at ministeren her på falderebet i debatten åbner for, at vi rent faktisk kan få en saglig diskussion af nogle af de problemer, der udestår, og som ligger i det, der er vedtaget i EU. Sådan opfatter jeg ministerens signal her til sidst. Det er jeg da glad for. Så kommer der måske alligevel noget fornuftigt ud af debatten, og flertallet har måske alligevel lyttet en lille smule til den kritik, der kommer udeomkring fra.

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg vil gerne sige til hr. Jørn Jespersen, at min bemærkning om kornprisen udvikling ikke skal ses som et forsøg på at smyge uden om den forpligtelse, som man har i forhold til Uruguayrunden, og den skal vi selvfølgelig gøre, hvad vi kan, for at der følges op på.

Jeg vil gerne sige til hr. Keld Albrechtsen: Også i første omgang lagde jeg hovedvægten, det fremgår af talen, netop på udviklingslandenes synspunkter, og det er der, som jeg også sagde det i min sidste omgang, meget gode grunde til, for hvis ikke man har noget at tilbyde udviklingslandene i denne runde i Seattle, så bliver der ikke noget resultat til sidst. Så det hele hænger såmænd så logisk sammen, og det er jo kun godt.

Med hensyn til debatten, at der endnu udestår ting: Ja, mon ikke. Altså, Seattle er begyndelsen til en proces, der vil tage mindst 3 år, hvor vi undervejs bliver nødt til også her i landet at drøfte med os selv: Hvor skal vi nu lægge vægten, hvor skal vi kaste vores lod i vægtskå-

len i det store, store arbejde, der forestår? Seattle er begyndelsen, og foran ligger mindst 3 års hårdt arbejde med at nå resultater ved forhandlingsbordet.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg kan give ministeren det tilsagn, at det, der så forestår forude, vil Enhedslisten følge nøje og sikkert stille spørgsmål til, selv om det sikkert vil vække enorm irritation hos det lidt selvgede flertal, der er her i Folketinget.

Men så ville jeg godt spørge ministeren: Hvis nu – nu beskyldes jeg jo for sortsyn, og jeg ved ikke hvad – den ikke helt urealistiske antagelse viser sig at holde stik, nemlig at der indgås et kompromis mellem USA og EU, og vi så står i den situation, at ulandene altså ikke bliver imødekømt, vil Danmark så følge EU hele vejen, eller er der en mulighed for, at Danmark kan forhandle selvstændigt med ulande og prøve på at bryde disse fronter op og altså på den måde spille også en selvstændig positiv rolle uden om blokformationen Nord mod Syd? Det håber jeg der er, og jeg fornemmede, at der er en vis åbning måske i den retning i det sidste, udenrigsministeren sagde. Jeg håber, jeg hørte rigtigt.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg agter selvfølgelig ikke på nuværende stadi at tage stilling til nogen som helst hypotetiske udviklingsmuligheder i denne sag. Det kunne jeg ikke drømme om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Afstemning om de fremsatte forslag til vedtagelse vil som nævnt først finde sted i morgen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 11:

Forslag til folketingsbeslutning om tiltrædelse af partnerskabs- og samarbejdsaftalen om oprettelse af et partnerskab mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Turkmenistan på den anden side af 25. maj 1998.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 13/10 99).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Claus Larsen-Jensen (S):

På Socialdemokratiets vegne skal jeg give fuld tilslutning til EU's partnerskabs- og samarbejdsaftale med Turkmenistan. Vi synes, det er en ret god idé at styrke relationerne på de økonomiske og politiske områder, fremme demokrati og menneskerettigheder. Vi synes også, det er en ret god idé at sørge for en stabilitet i Centralasien og i Kaukasus, når man tænker på, at det er Iran, Afghanistan, Kasakhstan og Usbekistan, der er nærmeste naboer, og at Tjetjenien i øvrigt ligger på den anden side af Det Kaspiske Hav. Så jeg skal kun på Socialdemokratiets vegne give vores fulde tilslutning til beslutningsforslaget.

Gitte Lillelund Bech (V):

Venstre kan fuldt ud støtte den foreslåede aftale om samarbejde mellem EU-landene på den ene side og Turkmenistan på den anden side. I Venstre finder vi, at samarbejde og gensidig anerkendelse er et vigtigt skridt i retning af en bedre og mere integreret forbindelse mellem forskellige lande. Specielt har vi lagt vægt på den øgede fokus på og fremmelse af respekten for demokratiske og liberale principper, menneskerettigheder, frihandel og markedsøkonomi og endelig bestræbelserne på at liberalisere verdenshandelen gennem WTO.

Den stigende internationalisering indebærer en stadig større kontakt med fjernere lande, hvorfor respekt og gensidig dialog mellem partnerne er nødvendig. Venstre ser således gerne, at partnerskabs- og samarbejdsaftalen med Turkmenistan på et senere tidspunkt kan udbygges med andre vitale områder, såfremt det er nødvendigt.